

Rejser

I Berlin viderefører flere eksklusive wellnesssteder en gammel tysk tradition for frikropskultur. **side 6**

Weekendtur: I farverige Trastevere finder man både Roms ottende høj og mange gode spisesteder. **side 12**

Par fra Herning tog et år ud af kalenderen og rejste jorden rundt med børnene på fire og syv år. **side 30**

Emma Vitale byggede kopi af gammel hundeslæde for at bevare en særlig kulturarv

Den danske ph.d.-studerende havde ingen forudsætninger, før hun satte sine ben i Grønland. **Side 16**

Aftenhygge
i ARoS Orangeri

Tirsdag – fredag kl. 17–20.30

1 ret – 150 kr.
3 retter – 275 kr.

Book via aros.dk/orangeri

ARoS

Som et led i sin ph.d.-afhandling besluttede Emma Vitale sig for at bygge en hundeslæde fra bunden uden nogensinde at have siddet på en hundeslæde. Foto: Aann-guaq Reimer-Johansen/Arctic Hub

”

Der har været en del skepsis omkring projektet grundet min manglende snedkererfaring, og det gjorde mig kun endnu mere stolt, at min hundeslæde sagtens kunne klare turen.

Emma Vitale,
ph.d.-studerende i
arktisk arkæologi

Hundeslæden var engang Grønlands vigtigste transportmiddel:

Emma Vitale har bygget sin egen uden den mindste erfaring

Antallet af slædehunde i Grønland er faldet drastisk, og snescooteren har overtaget som det primære transportmiddel. Ph.d.-studerende Emma Vitale byggede en tro kopi af en gammel hundeslæde på egen hånd, for det er vigtigt at bevare kulturen.

CAMILLA EGEBOG MØLLER

Det var med en klump i halsen blandet med sommerfugle i maven, at Emma Vitale en efterårsdag i 2022 satte sig ombord på flyet til Kangerlussuaq i Grønland. Her skulle hun tilbringe de næste par uger på Grønlands Nationalmuseum i Nuuk for at studere forskellige hundeslæders udformning, materialer og detaljer.

Som et led i sin ph.d.-afhandling havde hun nemlig besluttet sig for at bygge en hundeslæde fra bunden – vel at mærke uden nogensinde at have siddet på en hundeslæde, og med en snedkererfaring, der begrænsede sig til at have bygget en enkelt skammel.

»Jeg har altid været et udpræget dyremenneske, og derfor ville jeg gerne dykke ned i menneskets samarbejde med hunden, og hvordan hundeslæden historisk har været afgørende for at kunne overleve i de arktiske egne,« fortæller hun.

30-årige Emma Vitale vendte hjem til København med en bunke notater, udregninger og billeder, som hun var fast besluttet på at forvandle til en hundeslæde.

Allerede i foråret 2023 vendte hun retur til Grønland – denne gang byen Sisimiut længere oppe langs vestkysten – med et kortvarigt snedkerkursus i bagagen. Her havde hun to måneder

til at bygge en hundeslæde og lære at styre den, hvilket var en smule angstprovokerende.

»Jeg havde håbet på at få hjælp af en lokal slædebygger, men det kunne ikke lade sig gøre. Derfor måtte jeg selv kaste mig ud i det, men teknisk skole i Sisimiut var søde at stille lokaler til rådighed, og jeg fik da også nogle tip af elever og lærere.«

Snedkeri med drivtømmer og hvalknogler

Emma Vitale endte med at bygge hundeslæden på egen hånd, og selv med et godt udvalg af værktøj og solidt fyrretræ til rådighed var det en omfattende opgave. Inspirationen var en traditionel hundeslæde fra 1930'erne, der stammer fra bygden Upernavik.

»Indtil begyndelsen af 1900-tallet brugte man primært drivtømmer fra bl.a. Siribien til at bygge hundeslæder med, for der er jo ingen træer i Grønland. Der er også fundet hundeslæder, som var lavet af hvalknogler. Kobberemmen laves af sælskind, som tørres og senere lægges i blød, og det har været en omstændelig proces.«

Noget af det mest udfordrende var at genskabe detaljerne fra den originale hundeslæde, for Emma Vitale måtte sande, at man ikke bliver snedker over natten. Hun lærte blandt andet,

hvordan man surrer slæden sammen, hvor der hurtigt skal strammes til og bindes knuder de rigtige steder.

»Det var virkelig svært at samle slæden, og jeg fik endnu mere respekt for det traditionelle håndværk – hvordan inuit gennem århundreder byggede hundeslæder uden moderne værktøj eller materialer.«

Efter godt en måneds slid på værkstedet stod hundeslæden færdig og klar til den første tur på isen i udkanten af byen. Emma Vitale havde allieret sig med den lokale kusk, Julia Lings, som til daglig arbejder med hundeslædeture for turister. Sammen kørte de flere øveture inden den endelige test, så Emma Vitale på forhånd vidste, hvordan man håndterer hundene.

»En ting er at bygge selve slæden, men noget helt andet er at lære samspillet med hundene. Vi var et godt makkerpar, og Julia lærte mig f.eks., hvordan hundene skal placeres, hvordan man bruger pisken til at styre og den mest effektive måde at bremse slæden på.«

En rejse til fortiden

Den typiske vestgrønlandske hundeslæde er beregnet til ca. 11 hunde, hvorimod Emma Vitales er en mindre model til fire hunde – for der var

Emma Vitale under arbejdet med sin hundeslæde. Foto: Aannguaq Reimer-Johansen/Arctic Hub

FORSKNING I HUNDESLÆDER

Emma Vitale er ph.d.-studerende i arktisk arkæologi ved Københavns og Grønlands Universitet (Ilisimatusarfik) samt Nationalmuseet.

Hun indgår i et forskningsprojekt omkring bevarelse og videndeling om hundeslædekulturen i Grønland.

En del af projektet går ud på at identificere arkæologiske fragmenter for at undersøge, om hundeslædekulturen i Grønland er ældre end de estimerede 1.000 år.

I 2020 var der 13.417 slædehunde i Grønland. Et markant fald fra 1990, hvor der var 28.449 slædehunde (kilde: KNR).

En række grønlandske organisationer arbejder på at få optaget hundeslædekulturen på Unescos Verdensarvsliste.

Emma fik under feltarbejdet et tæt forhold til slædehunden Nilak. Foto: Aannguaq Reimer-Johansen/Arctic Hub

Den ældste registrerede hundeslæde er over 9.000 år gammel og blev fundet i Sibirien. Foto: Aannguaq Reimer-Johansen/Arctic Hub

► heller ikke behov for tung oppakning. Det var med en vis ærefrygt i kroppen, at hun begav sig ud på den nybyggede slæde en kold og klar forårs morgen i Sisimiut.

»Jeg var oprigtigt bekymret for, om træet ville flække, så det var en enorm forløsning. Der har været en del skepsis omkring projektet grundet min manglende snedkererfaring, og det gjorde mig kun endnu mere stolt, at min hundeslæde sagtens kunne klare turen.«

Julia Lings var med på jomfruturen, da de fire hunde ivrigt satte i løb mod baglandet af Sisimiut – den sædvanlige rute, hvor det snedækkede landskab ifølge Emma Vitale fuldstændig tager pusten fra én. Turen varede ca. en time, og alt forløb efter planen.

»Det var overvældende endelig at sidde der. Det var som at få en indsigt i fortidens samfund, at jeg kunne køre min egen hundeslæde. Jeg var især overrasket over lethed, og flere har siden bemærket, at den bør bruges til hundeslædeløb,« siger hun med et grin.

Den ældste registrerede hundeslæde er over 9.000 år gammel og blev fundet i Sibirien. I de efterfølgende årtusinder migrerede inuitterne til Nordamerika og Grønland, hvilket betød utrolige distancer tilbagelagt på hundeslæde. Somme

tider måtte en hund ofres til sultne maver, for dengang handlede det om overlevelse.

»Slædehunde er et arbejdsdyr, og man skal lære at sætte sig i respekt og forstå hierarkiet i spandet. Mange tror, at pisen er til at straffe hundene, men den bruges mest til at angive retningen. Hundene kan sagtens tåle at blive viklet ind og snuble undervejs – derimod kan man selv miste en finger, hvis man holder forkert på rebet.«

Tynd havis og stærke bånd

I dag bruges hundeslæder stadig til transport i de mindre bygder, mens en stor del er omdannet til guidede ture med turister i f.eks. Sisimiut og Ilulissat. Flere grønlandere har desuden slædehunde som hobby, hvor man kan deltage i konkurrencer, og enkelte bruger dem også til at tage på jagt.

Snescootere er nemmere og billigere at vedligeholde som transportmiddel, men med klimaforandringerne er sæsonen desuden blevet væsentligt forkortet, hvilket potentielt kan være farligt.

»Hvis man f.eks. skal køre over havisen, skal den naturligvis have en vis tykkelse, for en hundeslæde med oppakning og passagerer vejer

godt til. Der er ikke sne og is lige så længe som før i tiden, og derfor bruges slæderne ikke så hyppigt længere, hvilket er en skam,« siger Emma Vitale.

I Grønland er der de seneste år dannet flere organisationer med budskabet om at bevare hundeslæderne. Det er en ældgammel del af landets kulturarv, som risikerer at gå tabt på sigt.

»Jeg tror, det begynder at gå op for flere, at der skal mere fokus på det. Om 30 år kan hundeslædekulturen i princippet være for tid i Grønland. Mit håb med forskningsprojektet er, at vi kan skabe opmærksomhed og oplysning på området.«

Emma Vitale har foræret sin hundeslæde til Julia Lings, så den ikke bare ender med at stå i et skur. For selv om hun har undersøgt og lært en masse i processen, skal slæden helst bruges. Hun glæder sig til at vende tilbage til Sisimiut til november, for udover det gode makkerskab med Julia Lings har hun også dannet et stærkt bånd til en pelset indbygger.

»Nilak, en af Julias hunde, blev lidt som min egen under feltarbejdet. Det er en fordom, at alle slædehunde er vilde og uregelmæssige, for selv om de bruges til arbejde, er langt de fleste tamme og slet ikke til at stå for.« ■